

Teemu Jokela

Ontologia ja pedagogiikka

Kasvatus inhimillisen
olemassaolon perustana

Ontologia ja pedagogiikka

TEEMU JOKELA

Ontologia ja pedagogiikka

4. tarkistettu painos

© Teemu Jokela 2021

Kustantaja: BoD - Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD - Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-803-540-4

Sisältö

Neljännän painoksen esipuhe / 7

I Osa: Teoreettisia lähtökohtia

Olemassaolon lapsuusperusta / 13

Kasvatus inhimillisenä perustapahtumana / 35

II Osa: Soveltavia tutkielmia

Elämä ja perhe-elämä / 63

Motivaation rakenne / 86

Näköjään aiheeton kärsimys / 99

Lapsuus ja historia / 120

Kirjallisuus / 143

Neljännen painoksen esipuhe

Käsilläoleva työ on osaltaan filosofinen. Toisaalta se on myös pedagoginen, sillä psykologisoivalla tavalla. Sen varsinaisena tarkoituksena on pyrkiä rakentamaan filosofinen ihmiskuva, joka lepää pedagogisella pohjalla – tai, toisin ilmaistuna, psykologinen ihmiskuva, joka nivoutuu yhteen filosofisen ihmiskuvan kanssa. Tämä lähtökohta ei ole alkuunkaan ongelmaton, minkä tämänkin kirjoittaja on saanut jälleen kerran todeta. Ennen kaikkea kysymys on, jos kohta filosofisen pedagogiikan kehittelmä, niin ei suinkaan kaikenkattava sellainen. Mutta ehkä tarkoituksenani ei olekaan niinkään ohjata lukija tiettyä reittiä eteenpäin, kuin romuttaa joukko hänen tavanomaisia ajatusreittejä. Niin, voisi ehkä puhua eräänlaisesta toisinajatteluun haastavasta oppaasta kasvatustilafilosofian kentällä. Sen mitä tämä taas pitää sisällään, sen lukija voi todeta lukemalla kirjan. Toistaiseksi pitäydyn esittelemästä muuta kuin *lapsen yleisen ymmärrettävyyden periaatteen*.

Lapsen ymmärtämistä pidetään yleensä hyvänä asiana. Mutta on myös tapauksia, joissa tästä ymmärryksestä ollaan valmiita luopumaan. Tässä voi olla lapsesta, joka on liian tottelematon tai itsepäinen, liian ilkeä ja niin edelleen. Nyt saatetaan sanoa, että tämän kaltaisissa tapauksissa ei ymmärtäminen johda pitkälle, tarvitaan ennenkin rajojen asettamista ja kovia keinoja. Mutta tämä jos mikä osoittaa, kuinka itse ymmärryksen käsite on tullut itse ymmärretyksi väärin. Ymmärrys ei ole mitään muuta kuin itse todellisuuden paljastumista, tässä tapauksessa nimenomaan juuri sen tai tuon lapsen käytöksen paljastumista. Kysymys on toisin sanoen totuuden paljastumista, eikä mikään totuus voi paljastua liiaksi oikein, ei mikään lapsi tulla ymmärretyksi sellaisena kuin on. On

sitten asia erikseen, että ymmärrys yleensä johtaa myös suvaitsevaisempaan ja lempeämpään käytökseen – missä se näet on tarpeen.

Todellisuus on pohjimmiltaan perin monimutkainen. Sen tai tuo ilmiön olemus, toisin sanoen sitä tuottavien ja ylläpitävien syiden joukko, on monesti huomattavasti monimutkaisempi kuin mitä saatetaan aavistaakaan. Tämä pitää paikkansa myös lapsista puhuttaessa. Kaikella on syynsä, myös kasvatuksen piirissä – eikä kasvattajan ymmärrys voi tavoittaa tätä olemustason todellisuutta kuin osittain. Pieniä, toisiinsa alati vaikuttavia tekijöistä on enemmän kuin mitä kukaan pystyy tajuamaanakaan. Täten tärkeäksi muodostuu juuri tilanteen aikuisen osapuolen ymmärryksen joustavuus. Esimerkiksi kasvatustilanteita voidaan suunnitella kyllä etukäteen, mutta nämä mallit ja kaavat on pyrittävä myös rikkomaan, mikäli näet asiat kulkevatkin toiseen, ennalta arvioitua vastakkaiseen suuntaan. Jos tulenkin tuonnempana määritelleeksi *viisauden* kyvyksi muokata omaa ymmärrystä jatkuvasti tilanteen mukanaan tuomien haasteiden kanssa, voi menestykseks kasvattaja pe-rustaa toimintansa juuri siihen.

Tulen tuomaan seuraavalla sivuilla kehiin joukon erityisiä käsitteitä. Näitä ovat ennen kaikkea *antropologinen peruskokemus*, *alkudialogi* ja *pedagoginen jatkumo*. Yhdellä tasolla nämä käsitteet kuvaavat kasvatusta inhimillisen perustapahtumana, sekä auttavat ymmärtämään sen epäonnistumisia. Tässä mielessä kysymys on teoreettisista kannanotoista. Mutta toisaalta samalla on kysymys myös lukijalle esitetyistä haasteista, yrityksestä ravistella tätä irti ajattelun vanhoista kaavoista ja totumuksista. Tämä yritys on läsnä myös käsillä olevan neljännessä painoksessa. Sen erikoisuutena on mainittava kolmannen luvun pieni uudelleenjärjestely, mistä huolimatta se sopii käytännössä luettavaksi rinnan kolmannen painoksen kanssa. Toivon työn toimivan myös hyvänä johdantona muuhun tuotantooni.

Kaiken kaikkiaan käsilläoleva työ näyttäytyy näin jälkeinpäin pikemminkin temaattisena esseekokoelmana kuin yhtenäisenä työnä. Oikeastaan näin näyttää käyvän jokaisen työni kohdalla. Luulenpa että tähän ei ole muuta syytä kuin että vaikka olen sydämeltäni systemaatikko, niin kuitenkin järjeltäni systemaatikko. Kun asioiden *olemukseseen* oikein perehdytään, näyttävät asiat liittyvät toisiinsa niin, että voidakseen käsitellä asia a:n täytyy ensin käsitellä asia b. ensin ja päin vastoin. Eikä näitä asioita tietysti ole vain kahta vaan kokonainen aakkosisto, kaiken liit-

tyessä kaikkeen. Tilanteen ollessa tämä tyydyn kohtalolle kiitollisena siihen kompromissiin, jota myös käsillä oleva työ osaltaan edustaa. Sisällöllisesti painos muistuttaa enemmänkin toisena julkaistua, mukaanlukien jakoa kahteen eri osaan.

Teemu Jokela

Filosofinen ontologia tarkastelee inhimillisen olemassaolon perustaa. Käsillä olevassa työssä lähtökohdaksi otetaan se tosiasia, että ihminen ei voi olla ihminen ilman kasvatusta. Teoksen neljäs, uudistettu painos esittelee lukijalle mm. antropologisen peruskokemuksen, alkudialogin ja pedagogisen jatkumon käsitteet, jotka auttavat hahmottamaan ihmisyyttä sekä kasvatuksen kokonaiskenttää ihmisyydessä.

BoDTM
BOOKS on DEMAND

www.bod.fi